

NEGOTOV PREHOD V LETO 2010

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

30

Gospodarski agregati na koncu 2009 se gibljejo v povsem različne smeri, kar povečuje negotovost. Pričakovano povpraševanje opazno prehitveva dejansko realiziranega, izboljševanje domačega trošenja pojema, možnosti za krepitev povpraševanja so najslabše v gradbeništvu. Dejansko izvozno povpraševanje ostaja petino nižje kot lani, pričakovano pa se krepi bolj od dejanskega, v menjalnih sektorjih pa bolj kot v storitvenih. Zmanjševanje primanjkljaja v blagovni menjavi se je oktobra nadaljevalo, medletna dinamika je bila tako po velikosti menjave kot po zmanjšanju primanjkljaja ugodnejša od povprečja desetih mesecev. Gospodarska klima se je v zadnjem mesecu popravila, a je bila njena rast zelo pičla. Zaupanje v industriji je višje, v neindustrijskih dejavnostih pa v glavnem nižje. Po oktobrski ustalitvi v storitvenih dejavnostih se je zaupanje novembra spet znižalo, še posebej v trgovini na drobno, ki jo tarejo premajhno povpraševanje, velika konkurenca in visoki stroški dela. Gospodarska klima v EU27 se je nekoliko popravila.

Industrijska produkcija se je v oktobru ponovno znižala; zaloge pri proizvajalcih so bile manjše kot v mesecu prej in precej manjše kot oktobra 2008. Med neindustrijskimi dejavnostmi je bila oktobra aktivnost nekoliko višja le v gradbeništvu in pomorskem prevozu blaga. Število turističnih prenočitev se je tudi v jesenskih mesecih rahlo manjšalo. Javni cestni in zračni promet sta bila za desetino manjša, pomorski prevoz pa za devetino večji kot lani. Kriza na avtomobilskem trgu se je spet zaostila; oktobra je bilo registriranih skoraj za petino manj novih cestnih motornih vozil kot lani. Število delovno aktivnih se je septembra sicer povečalo, a jih je bilo kar 3.6 odstotka manj kot leto prej; najbolj se je zmanjšalo število zaposlenih pri samozaposlenih, nekoliko manj v družbah, povečalo pa se je število samozaposlenih. Novembru je bilo registriranih več kot 95000 iskalcev zaposlitve, kar je za 50 odstotkov več kot leto prej, novih delovnih mest je bilo za četrtno manj. Močno se je zvišala tudi anketna stopnja brezposelnosti.

Novembrsko opazno povečanje cen ni bilo le sezonsko. Koncentrirano je bilo na blago, cene storitev so se celo znižale; indeks so navzgor pognale predvsem kontrolirane cene. Tudi povečanje harmoniziranega indeksa cen (ki omogoča primerjavo z indeksom v evro območju) je bilo precejšnje; Slovenija je imela med gospodarstvi evro območja drugo najvišjo medletno inflacijo. Cenovna pričakovanja pri blagu so se že prej dvignila nad, pri storitvah pa ostajajo precej pod dolgoletnim povprečjem. Proizvajalčeve cene so ostale nespremenjene, rast pričakovanih cen se je novembra zaustavila. Cene surovin na svetovnem trgu se vztrajno vzpenjajo. Stroški dela v Sloveniji se umirjajo, v tretjem četrtletju celo pod rast v evro območju. Nizka medletna povečanja plač se delno posledica zniževanja števila delovnih ur.

Dinamika javnofinančnih prihodkov kaže poslabšanje, posebno posrednih davkov. Likvidnostna suša se nadaljuje; skupni krediti so nespremenjeni, krediti podjetjem so padli, krediti prebivalstvu so se povečali, depoziti obeh pa so se zmanjšali. Razmerje med krediti in depoziti ostaja nespremenjeno. Osnovna obrestna mera ECB se tudi v novembru ni spremenila, obresti na trgu denarja se še naprej počasi znižujejo; obresti za kredite in depozite stagnirajo. Potrošniški krediti v Sloveniji ostajajo cenejši kot v evro območju, ostali krediti pa dražji; za depozite, posebej dolgoročneje, ponujajo banke v Sloveniji več kot banke v evro območju. Saldo tekočega računa tudi po desetih mesecih ostaja pozitiven. Neto obveznosti so se oktobra povečale, v desetih mesecih pa zmanjšale. Priliv prek naložb v vrednostne papirje se je močno povečal, odliv prek računa ostalih naložb (odplačevanje dolgov) je presegel 4 milijarde evrov.

31

UNCERTAIN ENTRY INTO 2010

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

Macroeconomic aggregates at the end of 2009 move in different directions which increases uncertainty. Expected demand considerably surpasses realized demand. Improvement of domestic expenditures is fading. The chances for a turn around are the worst in construction. Actual foreign demand remains twenty percent lower than a year ago while expected foreign demand grows much faster; expectation in tradable sectors are better than in non-tradable. The decline of trade account deficit continued in October, yearly dynamics of foreign trade and balance in October was better than in the ten months average. Business climate improved modestly; the confidence in manufacturing strengthened while the confidence in most non-industrial sectors weakened, particularly in retail trade concerned with too low demand, too high competition and too high labor costs. Business climate in EU27 improved slightly.

In October, industrial production decreased again; the inventories of finished goods dropped slightly and they were considerably lower than a year ago. Among non-industrial sectors activity was slightly higher in construction and maritime transportation. The number of tourist overnights was falling slowly also in autumn. Road and air transportation were ten percent lower than a year ago, while maritime transport twelve percent higher. The crisis on

the car market aggravated again; twenty percent less road vehicles were sold in October 2009 than in October 2008. The number of active population increased in September but it was for 3.6 percent lower than a year ago. A reduction of jobs was the greatest for those working with small entrepreneurs but considerable also in large companies. The number of small entrepreneurs however increased. In November, there were more than 95000 registered job seekers, 50 percent more than a year ago, while there were 25 percent less vacancies. Harmonized unemployment rate increased considerably.

32

Increase of prices in November was not only seasonal. It was concentrated in goods, prices of services decreased. The price index was pushed up mainly by increases of controlled prices. The growth of harmonized price index (which enables comparison within Euro area) was considerable; Slovenia had the second highest inflation in the euro area. Price expectation for commodities increased beyond long term average, while price expectation for services remained below long term average. Producers prices stayed unaltered in October and expected prices ceased to increase. World commodity prices grow persistently. Labor costs calmed; their growth in the third quarter even lagged behind growth in the euro area. Low yearly increases of wages are partly due to the reduction of working hours.

The dynamics of public revenues worsened, particularly the revenues of indirect taxes. Liquidity dryness continued. Total credits remained unaltered with credits to businesses decreasing and credits to households increasing slightly. The deposits of both sectors decreased and the loan/deposit ratio stagnated. The interest rate of ECB did not change, the interest rates on the money market are slowly decreasing, the interest rate on the retail market for credits and deposits are stagnating. Consumers' credits in Slovenia are cheaper than in the Euro area while other credits are more expensive. The banks in Slovenia offer higher interest rates for deposits, particularly long term, than the bank in the Euro area. Current account balance in October remained positive. Net liabilities increased in October while they lowered in the last ten months. The inflow of capital through portfolio investments increased, the outflow through other investments (debt repayments) decreased by 4 billion €.

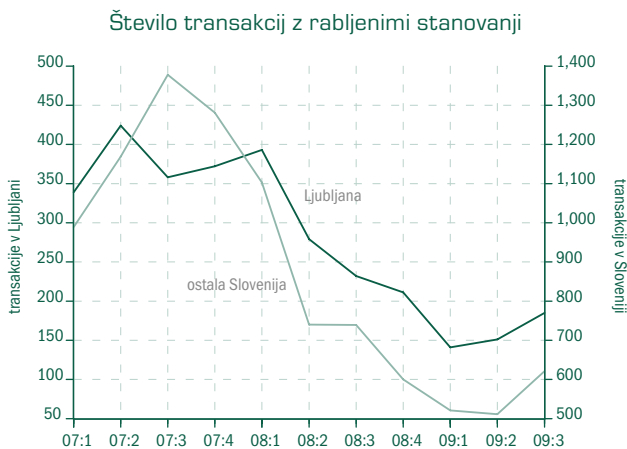
AGREGATNO POVPRŠEVANJE IN PRIČAKOVANJA

1. Pričakovano povpraševanje še naprej opazno prehiteva dejansko realiziranega

Mesečni podatki o realiziranem končnem povpraševanju so do septembra, o pričakovanem pa do novembra. Domače končno povpraševanje je septembra poraslo za 4.4%. Vendar povečanje ni doseglo niti sezonskega, saj se je zmanjšala tako medletna stopnja rasti kakor tudi stopnja rasti impulznega trenda.

Septembra se je povpraševanje povečalo pri prebivalstvu in investicijah, padlo pa je tekoče trošenje za blago in storitve države. Istočasno se je trendna dinamika (rast impulznega trenda) zmanjšala pri državi in pri investicijah (pri obeh je postala negativna). Le pri prebivalstvu je bila trenda rast malo višja od 0 (in večja kot avgusta).

Izboljševanje domačega končnega trošenja (če ga ocenjujemo s pričakovanji trgovine na drobno in storitvenih dejavnosti) zadnja dva meseca (oktobra in novembra) pojema. Pri trgovini na drobno namreč pričakovano povpraševanje narašča počasneje (novembra je presežek anketiranih, ki so pričakovali rast povpraševanja v nadaljnjih treh mesecih, dosegel 15% vseh), v storitvenih dejavnostih pa pričakovano povpraševanje stagnira (presežek anketiranih, ki v naslednjih treh mesecih pričakuje padec povpraševanja je na ravni 5% vseh anketiranih).

Vir: SURS; lastni izračuni

Možnosti za povečanje povpraševanja so še naprej najslabše v gradbeništvu, čeprav se je tudi tam padanje konec tretjega četrtletja zaustavilo. Novembra je bilo v gradbeništvu

v povprečju za približno tri in pol mesece zagotovljenega dela. Tudi na trgu rabljenih stanovanj se je hitro krčenje obsega realiziranih transakcij zaustavilo v drugem četrtletju in dodatno poraslo še v tretjem četrtletju, tako v Ljubljani (na katero odpade slaba četrtnina vseh transakcij) kot v ostalem delu Slovenije.

Izvozno povpraševanje je septembra močno poraslo, tudi trendno, vendar je bilo nominalno za približno 20% nižje kot v istem obdobju 2008. Izvozna naročila še naprej naraščajo, vendar presežek anketiranih podjetij v predelovalni dejavnosti s krčenjem izvoznih naročil še vedno dosega 40% vseh.

34

Pričakovano izvozno povpraševanje se še naprej krepi bistveno bolj od dejanske rasti naročil, novembra je presežek anketiranih, ki pričakuje rast izvoznega povpraševanja v naslednjih treh mesecih, zaostajal za dolgoletnim povprečjem za manj kot 5 odstotnih točk.

V menjalnih sektorjih se (celotno) pričakovano povpraševanje krepi opazno hitreje kot v storitvenih. Pričakovano skupno povpraševanje pri predelovalni dejavnosti je novembra, na primer, že doseglo dolgoletno povprečje, medtem ko je v storitvenih sektorjih še močno zaostajalo. Tudi pričakovano povpraševanje v gradbeništvu se je do novembra sicer precej popravilo, vendar je novembra stagniralo na nizki ravni; presežek anketiranih, ki je v naslednjih treh mesecih pričakoval zmanjšanje naročil, je še naprej 10%, torej je bil še vedno znatno (približno 35 odstotnih točk) pod dolgoletno intenzivnostjo pričakovanega povpraševanja.

2. Zmanjševanje primanjkljaja v blagovni menjavi se v oktobru nadaljuje

Medletna dinamika blagovne menjave je oktobra ugodnejša od povprečja desetih mesecev tako po velikosti izvoza in uvoza kot po zmanjšanju primanjkljajev.

Skupni slovenski izvoz je bil oktobra 1492 milijonov € (18.0% manj kot oktobra 2008), uvoz 1528 milijonov € (28.7% manj kot oktobra lani), kar pomeni primanjkljaj 35 milijonov € oziroma 97.7% pokritje uvoza z izvozom. V menjavi z EU je bil izvoz 1045 milijonov € (padec za 15.6% glede na oktober 2008), uvoz 1232 milijonov € (26.0% manj), kar da primanjkljaj 187 milijonov €. V menjavi z nečlanici EU pa je bil oktobra izvoz 447 milijonov € (23.1% manj kot enak mesec lani), uvoz 295 milijonov € (38.1% manj), kar pomeni presežek 152 milijonov € oziroma 151.3% pokritje uvoza z izvozom.

V desetih mesecih 2009 je bil skupni izvoz 13373 milijonov € (21.8% manj kot v enakem obdobju lani), uvoz 13986 milijonov € (29.3% manj), kar pomeni primanjkljaj 613 milijonov € oziroma 95.6% pokritje izvoza z uvozom. V menjavi z EU je bil izvoz v desetih mesecih 9364 milijonov € (20.9% manj kot v enakem obdobju lani), uvoz 10954 milijonov € (29.2% manj), kar pomeni primanjkljaj 1590 milijonov € ali 85.5% pokritje uvoza z izvozom. V

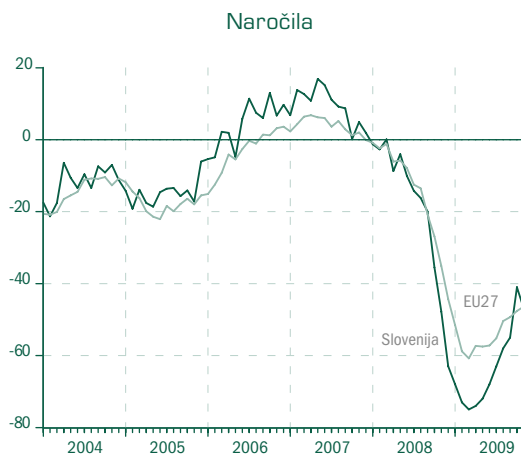
menjavi z nečlanicami EU je bil izvoz v tem obdobju 4009 milijonov € (23.8% manj kot v desetih mesecih 2008), uvoz 3032 milijonov € (29.6% manj), kar da presežek 977 milijonov € oziroma 132.2% pokritje uvoza z izvozom.

3. Zaupanje v industriji višje, v neindustrijskih dejavnostih pa v glavnem nižje

V splošnem se je gospodarska klima v zadnjem mesecu popravila, a je bila njena rast zelo pičla. Po anketi Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) se je kazalnik gospodarske klime v novembru zvišal za odstotno točko glede na oktober, od novembra lani pa je višji za 3 odstotne točke, hkrati pa je njegova vrednost še za 22 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja.

35

Vrednost kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih je bila v novembru za odstotno točko višja kot mesec prej, glede na november lani je bila za 17 odstotnih točk višja, glede na dolgoletno povprečje pa za 16 odstotnih točk nižja. Pričakovanja za naslednje tri mesece so večinoma ugodna, razen pričakovanih cen. Glede na oktober se je najbolj, za devet točk, zvišala vrednost kazalnika pričakovani izvoz.

Po oktobrski ustalitvi zaupanja v storitvenih dejavnostih, se je to nekoliko znižalo, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh sektorjih v novembru glede na oktober nižja za odstotno točko, hkrati pa za 35 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. V primerjavi z novembrom lani pa je bila njegova vrednost nižja za 13 odstotnih točk.

Zaupanje pa se v zadnjem mesecu krepi v gradbeništvu, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju v novembru v primerjavi s preteklim mesecem višja za 7 odstotnih

točk, v primerjavi z lanskim novembrom pa je bila še naprej nižja za 30 odstotnih točk, hkrati pa za 45 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Pričakovanja za naslednje tri mesece so večinoma ugodna. Glede na pretekli mesec se je v novembru najbolj zvišala vrednost kazalnika obseg gradbenih del, tehnične zmogljivosti glede na pričakovano povpraševanje pa so po mnenju vprašanih več kot zadostne, medtem pa se je tudi tu najbolj zvišala vrednost kazalnika pričakovane cene.

36

Vrednost kazalnika zaupanja v trgovini na drobno se je v novembru glede na mesec prej znižala za 1 odstotno točko, glede na november lani pa je bil kazalnik nižji za 17 odstotnih točk. V novembru je bil delež tistih podjetij v sektorju, ki pravijo, da je povpraševanje nizko, 40%, kar 45% podjetij je kot omejitveni dejavnik navedlo konkurenco v panogi, za 37% podjetij v trgovini na drobno pa so omejitvev pomenili visoki stroški dela.

Gospodarska klima v celotni EU27 se je nekoliko popravila. Po podatkih Eurostata so se v novembru naročila v predelovalni dejavnosti glede na mesec poprej zvišala za 1,2 odstotne točke, glede na november lani pa so nižja za dobrih 9 odstotnih točk. Glede na oktober so se v novembru za 2,2 odstotni točki zvišala naročila v gradbeništvu, medtem ko so se pričakovanja v trgovini na drobno izboljšala za 6,7 odstotne točke, hkrati pa so tudi dobrih 22 točk višja kot novembra lani. Splošni poslovni optimizem je v novembru 2009 v celotni sedemindvajseterici nekoliko padel in sicer za slabo odstotno točko, v primerjavi z lanskim novembrom pa je le-ta višji za dobrih 10 odstotnih točk.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLENOST

4. Ponovno nižja industrijska produkcija

Industrijska produkcija se je v oktobru ponovno znižala. Po podatkih SURS-a je bila v desetem mesecu letos za dobre 3 odstotke nižja kot mesec prej, hkrati pa za dobrih 18% manjša kot v enakem mesecu lanskega leta, produkcija v prvih desetih mesecih letošnjega leta pa je bila skoraj za dobrih 16% nižja kot v enakem obdobju lanskega leta. Impulzni trend kaže, da se je v oktobru industrijska produkcija zviševala in sicer po stopnji 1,4% letno. Zaloge industrijskih produktov pri proizvajalcih so bile v oktobru 2009 za slab odstotek manjše kot v mesecu prej, v primerjavi z lanskim oktobrom pa za slabih 7% manjše.

Dejavnost rudarstva se je v oktobru znižala za 0,4% glede na september, v primerjavi z oktobrom 2008 pa se je rudarstvo prav tako zmanjšalo in sicer za skoraj 5%. V prvih desetih mesecih letošnjega leta je bila dejavnost rudarstva za dober odstotek višja kot v enakem obdobju lanskega leta.

Krizne razmere v predelovalnih dejavnostih so se ponovno nekoliko okrepile, saj se je njihova aktivnost glede na mesec poprej v oktobru letos znižala za skoraj 4%, glede na

oktober 2008 pa so se predelovalne dejavnosti skrčile za skoraj petino. Prav tako se je dejavnost v predelovalni industriji zmanjšala prvih desetih mesecih letošnjega leta glede na enako obdobje lani in sicer za dobrih 17%.

V oktobru se je aktivnost sektorja oskrba z elektriko, plinom in vodo kot edina izmed industrijskih panog glede na predhodni mesec povečala za dobre 3%, glede na lanski oktober pa je bila produkcija tega sektorja manjša za skoraj 6%.

Podatki Eurostata kažejo, da se je v oktobru glede na september industrijska produkcija v EU27 znižala za 0,7%, na območju evra pa za 0,6%. Glede na oktober lani pa se je v letošnjem oktobru industrijska produkcija v EU27 zmanjšala za dobrih 10%, na območju evra pa za dobrih 11%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v oktobru glede na mesec poprej padla v devetih in sicer največ v Sloveniji (-3,2%), na Irskem (-2,8%) in v Nemčiji (-1,8%).

37

5. Nekoliko višja le gradbeništvo in pomorski prevoz blaga

Kriza v gradbeništvu je nekoliko popustila. Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del, opravljenih oktobra, za slabe 4% višja od vrednosti gradbenih del, opravljenih v septembru, v primerjavi z oktobrom lani pa se je zmanjšala za več kot 28%.

Število turističnih prenočitev se tudi v jesenskih mesecih še rahlo manjša. Oktobra jih je bilo za 0,2% manj kot v enakem mesecu leta 2008, hkrati pa se je skupno število prenočitev v desetem mesecu letos zviševalo po mesečni stopnji 0,89%. Upad tujega turističnega povpraševanja se še nadaljuje, a z manjšo močjo, saj je v oktobru število turističnih prenočitev tujih gostov upadlo »le« za dobre tri odstotke glede na oktober 2008. Impulzni trend prenočitev tujih gostov v septembru pa kaže pozitivno rast po stopnji 0,68%. Število prenočitev domačih gostov se je v oktobru povečalo in sicer za dobre štiri odstotke glede na enak mesec v lanskem letu.

Podatki o transportu za oktober kažejo, da je bilo v javnem cestnem prevozu prepeljanih za okroglih 10% manj, v zračnem prevozu pa za dobrih 11% manj potnikov kot v oktobru lani, število opravljenih potniških kilometrov je bilo v javnem cestnem prevozu za slabih devet odstotkov manjše, v zračnem prevozu pa za 11,6%. V cestnem mestnem prevozu je bilo oktobra prepeljanih za dobro devetino manj potnikov kot v istem mesecu 2008. Potniški promet na letališčih se je v oktobru glede na oktober lani zmanjšal za slabih 12%. V pomorskem prevozu je bilo v oktobru prepeljanega za dobro devetino več blaga, opravljenih tonskih kilometrov pa je bilo za slabih 9% manjše kot oktobra lani. Kriza na avtomobilskem trgu se je ponovno zaostрила, saj je bilo v oktobru glede na enak mesec lani v register vpisanih za dobrih 18% manj prvič registriranih cestnih motornih vozil, med njimi za dobrih 17% manj osebnih avtomobilov.

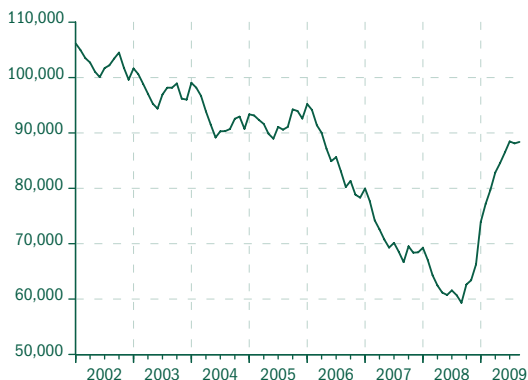
6. Brezposelnih za polovico več, prostih delovnih mest za četrtno manj kot pred letom

38

Po podatkih SURS-a se je število aktivnih prebivalcev v septembru 2009 zvišalo in sicer na 942131 oziroma za 0,1% glede mesec poprej, a se je glede na september 2008 znižalo za 0,3%. V septembru 2009 je bilo v Sloveniji 853765 delovno aktivnih prebivalcev. Glede na avgust 2009 se je število delovno aktivnih povečalo za 305 oseb, glede na september 2008 pa zmanjšalo za dobrih 31 tisoč oziroma 3,6%. Med zaposlenimi osebami jih je bilo dobrih 91 % zaposlenih pri pravnih osebah, njihovo število pa se je od septembra lani zmanjšalo za 3,8%. Število zaposlenih pri fizičnih osebah se je glede na september lani zmanjšalo za 9,1%. Med samozaposlenimi pa je bilo dobrih 55 % samostojnih podjetnikov posameznikov, katerih število se je v samem mesecu septembru povečalo za 382, od septembra lani pa za 7,7%. Število kmetov se je glede na september 2008 zmanjšalo za 3,6% in je v letošnjem septembru znašalo 32316.

Po podatkih ZRSZ je bilo v novembru v Sloveniji registriranih 95446 brezposelnih oseb, kar je za 855 oseb več kot v oktobru oziroma 50,5% več kot novembra lani leto. Anketna stopnja brezposelnosti je bila septembra 5,7%, oktobra pa se je po podatkih Eurostata zvišala na 6.2%. Po podatkih ZRSZ se je novembra letos na novo zaposlilo nekaj manj kot 4800 ljudi, kar je 48,6% več kot novembra lani. Na ZRSZ se je prijavilo 9,8 tisoč novih brezposelnih oseb, kar je 41,5% več kot v enakem mesecu lani. V letošnjem novembru so delodajalci prijavili slabih 12 tisoč prostih delovnih mest, za dobro četrtno manj kot v novembru 2008.

Iskalci zaposlitve

Po podatkih Eurostata je bila oktobra stopnja brezposelnosti na območju evra (EA16) 9,8%, kar je 1,9 odstotne točke več kot v oktobru 2008. V celotni evropski sedemindvajseterici (EU27) je bila stopnja brezposelnosti v oktobru letos 9,3% in se je glede na enak mesec

lani povečala za 1,9 odstotne točke. Po Eurostatovih ocenah je bilo v oktobru v EU27 22,5 milijona brezposelnih oseb, od tega 15,6 milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so v oktobru 2009 najnižjo stopnjo brezposelnosti zabeležili na Nizozemskem (3,7%) in v Avstriji (4,7%), najvišjo pa v Španiji (19,3%) in Latviji (20,9%).

Stopnja brezposelnosti se še naprej povečuje tudi v ZDA, kjer je v oktobru 2009 znašala 10,2%, kar je za 0,4 odstotne točke več kot mesec poprej.

CENE IN PLAČE

39

7. Kontrolirane cene pognale skupen indeks cen močno navzgor

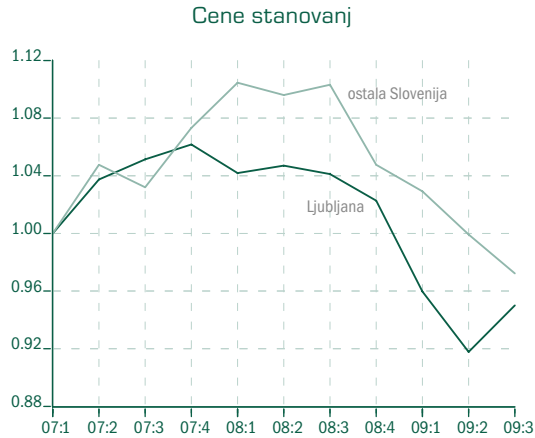
Novembra so se cene opazno povečale, saj so porasle kar za 0.9%. Povečanje ni bilo le sezonsko, saj sta se precej povečala oba indikatorja bolj dolgoročne dinamike, rast impulznega trenda je poskočila celo na preko 3% letno.

Celotno povečanje življenjskih stroškov je bilo koncentrirano na blago, saj so se cene storitev celo znižale. Opazno so porasle predvsem cene v skupini stanovanja, obleke in obutve, zdravja in brezalkoholnih pijač in hrane. Cene stanovanj so porasle najbolj, k skoku sta levji delež prispevala dviga cen komunalnih storitev in energentov. K skupnemu povečanju cen za 0.9% so višje cene goriv prispevale 0.4, komunalne storitve 0.3 in hrana 0.2 odstotne točke. Znižanja cen ni bilo v nobeni skupini razen pri gostinskih in nastanitvenih storitvah.

Povečanje harmoniziranega indeksa cen (ki omogoča primerjavo z indeksom v evro območju) je bilo 0.8%, medletno pa se je povečal na 1.8%. V evro območju so se tako merjene cene povečale za 0.1% in so bile za 0.5% višje kot pred letom. Slovenija je imela med gospodarstvi evro območja drugo najvišjo medletno inflacijo (prva je bila Irska).

Cenovna pričakovanja so se pri blagu (v trgovini na drobno) dvignila približno na dolgoletno povprečje že pred časom, medtem pa ko pri storitvah še naprej ostajajo precej pod dolgoletnim povprečjem, saj še vedno presežek anketiranih, ki pričakuje zmanjšanje cen v naslednjih treh mesecih, enak približno 10% vseh.

Cene rabljenih stanovanj so se v tretjem četrletju v povprečju celotne Slovenije znižale za 0.8% in so bile za 11% nižje kot pred letom (v tretjem četrletju 2008), ko so dosegle najvišjo raven. Dinamika cen rabljenih stanovanj v Ljubljani (tako kot pri naraščanju) prehitveva. V Ljubljani je namreč že prišlo do povečanja cen, raven cen pa je vseeno nižja (za slabih 12%) od najvišje dosežene ravni cen (v zadnjem četrletju 2008).

Vir: SURS; lastni izračuni
Pripomba: Normalizirano na 2007/1 (2007/I=1)

Podatki o proizvajalčevih cenah so do oktobra., ko so proizvajalčeve cene ostale nespremenjene. Bolj dolgoročno pa se je dinamika proizvajalčevih cen malo popravila, saj se je medletna rast z -2.8% v septembru povečala na (sicer še vedno negativnih) -2.4% v oktobru. Proizvajalci, ki prodajajo na domačem trgu, so oktobra povečali cene za 0.2%, tudi bolj dolgoročna dinamika se je povečala (porasla je tako medletna stopnja rasti kot rast impulznega trenda). Po namenu porabe so oktobra porasle cene proizvajalcev surovin in blaga široke potrošnje, vendar je dolgoročnejša dinamika (medletna rast) še naprej najvišja pri proizvajalcih energentov.

Pričakovane cene industrijskih proizvajalcev so vse do oktobra naraščale, novembra se je naraščanje zaustavilo, tako da je presežek anketiranih, ki pričakujejo zmanjšanje cen v naslednjih treh mesecih, še naprej večji od 10%.

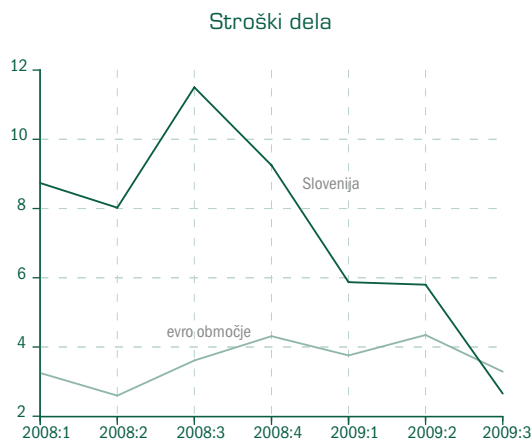
Cene surovin se vse bolj vztrajno vzpenjajo. V novembru se je skupni evrski indeks cen surovin povečal za 7.2% in je bil že za 28% višji kot pred letom dni. Tudi spremembe v strukturi cen surovin so v zadnjem času velike. Novembra se je nafta močno pocenila (v evrih za približno 9.6%), cene surovin hrane so porasle za 5.5%, cene zlata za 6.5%, cene kovin za 8%, neprehrambenih kmetijskih surovin pa celo za 12.4%. V letu dni so se najbolj povečale cene kovin (za 73%), najmanj pa cene surovin hrane (za 16%).

8. Še dodatno umirjanje stroškov dela

Povprečne bruto plače so septembra in oktobra naraščale (po 1.2% oziroma 1.7%), vendar se bolj dolgoročna rast ni povečala. Oktobra se je medletna stopnja rasti celo zmanjšala.

Še zlasti oktobra je bilo povečevanje plač prisotno v večini dejavnosti, zmanjšale so se le v gradbeništvu, prometu in ožji državi. Najbolj so poskočile v finančnih in zavarovalniških dejavnostih ter poslovanju z nepremičninami. To sta tudi dejavnosti, v katerih je tudi v bolj dolgoročnih-medletnih primerjavah rast povprečnih plač najvišja (plače so v obeh za preko 4% višje kot pred letom dni). Ker je začetni dvig plač (ki ga je povzročil nov plačni zakon) v državi v lanskem letu narejen v tretjem četrtletju lani, oktobra letos medletne stopnje rasti plač v državi (zaradi letošnje zaustavitve nadaljnega povečevanja) ne štrlijo več nad stopnjami rasti povprečja plač celotnega gospodarstva – najvišja so medletna povečanja v kulturnih in rekreacijskih dejavnostih.

41

Vir: Eurostat; lastni izračuni
Pripomba: Medletne stopnje rasti

Nizka medletna povečanja plač so delno posledica zniževanja števila plačanih ur. Podatki o plačanih urah so do septembra, ko je bilo, na primer, število plačanih ur ponovno (tako kot avgusta in julija) nekaj nižje (za približno 2 ure) kot v 2008.

Dinamika stroškov dela se še naprej umirja. Po izredno velikem prehitevanju dinamike stroškov dela v evro območju v 2007 in 2008, ki ga je povzročilo pregrevanje gospodarstva, so se stroški dela v Sloveniji v letošnjem letu pospešeno umirjali, v tretjem četrtletju so se spustili celo pod rast v evro območju (v letu dni so porasli samo za 2.7%, v evro območju pa za 3.3%).

FINANČNA GIBANJA

9. Poslabšanje dinamike javnofinančnih prihodkov?

Javnofinančni prihodki so se novembra zmanjšali za 3%. Bolj dolgoročna dinamika prihodkov se je tudi zmanjšala; impulzni trend je z visokih števil, ki jih je dosegal po maju, novembra padel na rast samo 2.5% letno (medletna stopnja se je sicer povečala, vendar je bilo povečanje posledica premika timinga vplačil v 2008, torej prenizke osnove primerjave).

42

Neposredni davki in ostali prihodki so se novembra povečali za približno 1% (12 milijonov), vendar je bila tudi pri njih bolj dolgoročna dinamika (merjena z impulznim trendom in medletno stopnjo rasti) nižja kot oktobra. Od pomembnih neposrednih davčnih oblik so se novembra nekaj več povečali le prihodki od dohodnine (za 6 milijonov), vsi ostali pa so ostali ali nespremenjeni ali pa so se zmanjšali (od davka na dobiček podjetij se je v javnofinančno blagajno, na primer, nateklo za 5.5 milijonov manj kot oktobra). Tudi izdatnost prispevkov je bila novembra praktično enaka kot oktobra. Tako so glavnino povečanja prinesli, sicer marginalni, prihodki drugih prejemnikov.

Domači davki na blago in storitve so se novembra precej zmanjšali (za 50 milijonov) vendar je zaradi premika timinga vplačil v lanskem novembru medletna stopnja rasti (navidezno) porasla. Zmanjšanje domačih davkov na blago in storitve je posledica manjšega donosa tako davka na dodano vrednost kot trošarin. Ker je donos od davka na dodano vrednost na uvoženo blago celo malo porasel, je lahko krčenje skupnega donosa od davka na dodano vrednost (za 47 milijonov) posledica premika vplačil. Za dokončno oceno bo potrebno počakati še na decembrski podatek. Tudi trošarine so se novembra opazno zmanjšale (za 12 milijonov, torej 8.7%).

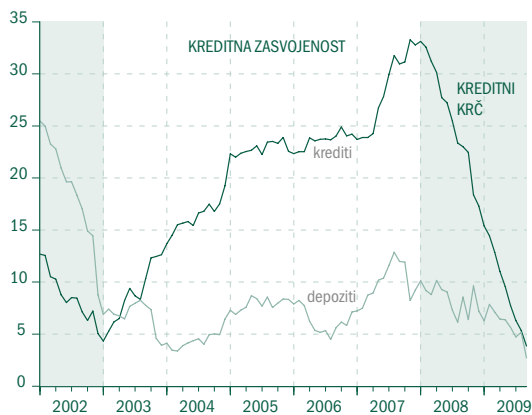
10. Likvidnostna suša se še nadaljuje

Skupni krediti nefinančnim sektorjem so se oktobra neznatno (za 0.03%, 6 milijonov) zmanjšali. Pri tem so krediti podjetjem padli za 70 milijonov (0.3%), krediti prebivalstvu pa so za približno enak znesek porasli. Bolj dolgoročna dinamika (medletna rast) je ostal pozitivna, čeprav je pri podjetjih padla že samo na 1%. Krediti podjetjem dejansko že vse od februarja praktično stagnirajo-

Povečevanje težav z likvidnostjo še bolj kot piškava dinamika kreditov ilustrira dinamika depozitov, saj so se oktobra depoziti zmanjšali tako pri prebivalstvu kot pri podjetjih, skupno so padli za 30 milijonov evrov (0.2%). Neto finančna pozicija se torej po stabilizaciji sredi leta ne premakne nikamor.

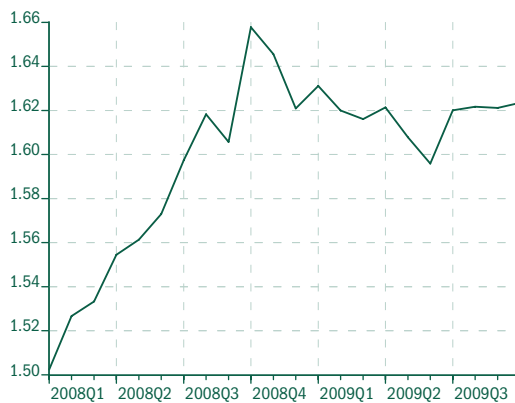
Osnovna obrestna mera refinanciranja ECB se tudi v novembru ni spremenila. Obresti na trgu denarja pa se še naprej počasi znižujejo; 1 letni euribor je od septembra do novembra padel z 1.26 na 1.23, trimesečni euribor pa z 0.77 na 0.72.

Kreditna zasvojenost in kreditni krč

43

Neto finančna pozicija

Vir: Bilten Banke Slovenije; lastni izračuni
Pripomba: Razmerje kreditov in depozitov nefinančnih sektorjev

Obresti na detajlističnem trgu v Sloveniji so oktobra stagnirale oziroma so se zelo malo spremenile. Pri depozitih so rahlo padle obrestne mere z ročnostmi do enega leta, pri kreditih pa so se rahlo zmanjšale obrestne mere za potrošniške kredite in večje (preko 1 milijona evrov) kredite podjetjem; pri manjših kreditih podjetjem (do enega milijona evrov) so se obrestne mere rahlo povečale.

Potrošniški krediti so v Sloveniji še naprej cenejši kot v evro območju, vsi ostali krediti pa dražji. V Sloveniji so namreč, v primerjavi z evro območjem, posojilne obrestne mere podjetjem za približno 2.5-3 točke višje, stanovanjski krediti so za približno 0.7 točke dražji, potrošniški krediti pa približno za 2.5 točke cenejši. Za depozite ponujajo banke v Sloveniji v primerjavi s povprečjem evro območja za dolgoročneje depozite (prek 1. leta) za približno 1.2 točke več, za kratkoročne pa le 0.3 točke več.

44

11. Tudi po desetih mesecih še pozitiven saldo na tekočem računu

Kljub temu, da je v drugi polovici ekonomska menjava s tujino začela oživljati, plačilnobilančni tekoči saldo ostaja pozitiven. V oktobru je presežek znašal 2.9 milijona €, v desetih mesecih pa 13.8 milijonov €. V primerjavi z istim obdobjem 2008 je saldo ugodnejši kar za 1802.8 milijonov €.

Plačilna bilanca

	januar – oktober		oktober	
	2008	2009	2008	2009
I. Tekoči račun	-1.789,0	13,8	-235,9	2,9
1. Blago	-2.173,8	-286,4	-266,3	1,9
2. Storitve	1.444,2	1.072,5	149,1	99,8
3. Dohodki	-886,1	-564,2	-83,2	-49,1
4. Tekoči transferi	-173,3	-208,1	-35,6	-49,8
II. Kapitalski in finančni račun	1.677,5	-56,1	-129,9	90,9
A. Kapitalski račun	-9,2	32,2	3,9	0,3
B. Finančni račun	1.686,6	-88,3	-133,8	90,6
1. Neposredne naložbe	60,6	-564,0	-39,7	-34,0
2. Naložbe v vrednostne papirje	-295,3	4.332,6	386,6	-15,2
3. Finančni derivativi	41,9	6,6	2,0	0,4
4. Ostale naložbe	1.846,5	-4.018,2	-515,8	131,8
5. Mednarodne denarne rezerve	32,9	154,8	33,1	7,6
III. Neto napake in izpustitve	111,5	42,4	365,8	-93,8

Saldo blagovne bilance (uvoz FOB) je znašal v oktobru 1.9 milijonov €, v desetih mesecih pa -286.4 milijonov €. V storitveni menjavi je bil oktobrski presežek 899.8 milijonov €, desetmesečni pa 1072.5 milijonov €. Pri dohodkih faktorjev je bil saldo oktobra -49.1 milijonov €, v desetih mesecih pa -564.2 milijonov €. Neto odliv tekočih transferov je bil oktobra 49.8 milijonov €, v desetih mesecih pa 208.1 milijonov €.

Kapitalski in finančni račun v oktobru kaže na neto povečanje obveznosti za 90.9 milijonov €, v desetih mesecih pa je zmanjšanje obveznosti (povečanje terjatev) 56.1 milijonov €. Pri tem je odliv neposrednih tujih investicij 34.0 oziroma 564.0 milijonov €, naložbe v vrednostne papirje so se oktobra zmanjšale za 15.2 milijonov €, v desetih mesecih skupaj pa povečale za 4332.6 milijonov €. Pri ostalih naložbah je bil oktobrski neto priliv 131.8 milijonov €, v desetih mesecih skupaj pa je bil odliv (odplačevanje) kar 4018.2 milijonov €. Mednarodne rezerve pri Banki Slovenije so oktobra porasle za 7.6 milijonov €, v desetih mesecih pa za 154.8 milijonov €. Statistična napaka je bila oktobra -93.8 milijonov €, v desetih mesecih skupaj pa 42.4 milijonov €.